Електронний журнал філософської школи «Новий Акрополь»

01/2016

ФІЛОСОФІЯ КУЛЬТУРА ВОЛОНТЕРСТВО

IDEA list

НАЙКРАЩІ ЗМІНИ ПОЧИНАЮТЬСЯ САМЕ З НАС С.3

ЗНАНИЯ, НАСТОЯННЫЕ НА СОВЕСТИ С.14

ЛЮБОВ ДО ПРИРОДИ С.20

ІДЕА list

Культурний центр
«НОВИЙ АКРОПОЛЬ»
в УКРАЇНІ

NewAcropolis.org.ua
№3 • 01.2016

ДНІПРОПЕТРОВСЬК
NewAcropolis.org.ua/dp

ЗАПОРІЖЖЯ
NewAcropolis.org.ua/zp

ІВАНО-ФРАНКІВСЬК
newacropolis.org.ua/ivano-frankivsk

КИЇВ
NewAcropolis.org.ua/kyiv

ЛЬВІВ
NewAcropolis.org.ua/lviv

МИКОЛАЇВ
NewAcropolis.org.ua/mykolaiv

ОДЕСА
NewAcropolis.org.ua/odesa

ПОЛТАВА
NewAcropolis.org.ua/poltava

ХАРКІВ
NewAcropolis.org.ua/kharkiv

У НОМЕРІ :

• Найкращі зміни починаються з нас самих
• Знания, настоянные на совести
• Любов до природи

Святковий номер вийшов особливим. На його сторінках тексти та світлини учасників всеукраїнського конкурсу есе та фотографій «Філософія сходження», інтерв'ю видатного українського філософа Сергія Кримського, стаття Делії Стенберг Гусман та навіть питання дітей до самого Бога. Ми підібрали матеріали так, щоб кожен через призму прочитаного зміг вкотре подивитися на себе та своє життя.

Новорічні та різдвяні канікули — це гарна нагода зупинитися, озирнутися на прожитий рік, визначитися на наступний та почати діяти. «Наприкінці кожного дня дай собі відповідь на питання, у чому ти сьогодні подолав самого себе», — вчив Платон. Замінімо день на рік і подивімося на своє життя, у першу чергу внутрішнє. Так, були злети і падіння, маленькі і великі перемоги та поразки. Та завжди було те, що підтримувало та надихало, давало надію та спонукало діяти. У кожного своє, але обов'язково таке, що дарує силу. Силу мріяти про велике, вірити в людей, по-справжньому любити, бути вдячним. Пам'ятайте про це!

Щасливого Нового року та Різдва Христового!

Редакція

НАЙКРАЩІ ЗМІНИ ПОЧИНАЮТЬСЯ САМЕ З НАС

Делія Стейнберг Гусман

Немає потреби знову перелічувати те, що тривожить людей у різних куточках світу, адже ЗМІ вже подбали про поширення таких новин. Та й повторюючи їх, ми лише примножуємо біди і не знаходимо вирішення.

Найбільше вражає загальноприйнятий спосіб діяти в таких обставинах, або, принаймні, той спосіб діяти, який показують людям, які мало чим можуть зарадити тому, що, здається, неможливо вирішити негайно.

Ті, хто тримають владу будь-якого рівня у своїх руках, взялися вказувати на помилки. Про це годі сумніватися.

Проте всі вони звинувачують інших, тих, хто належить до іншої групи, іншої партії або ж має інші погляди.

Це означало б, що кожен з них знає, як знайти вихід. Проте, на жаль, вони не йдуть далі критики та порожніх обіцянок.

Кожен чекає, щоби змінилися інші, або щоби інших змістили з впливових позицій. Ніхто й не думає почати з себе; ніхто не подає приклад того, як людина може і має ставати кращою, якщо хоче мати краще майбутнє, ніж сьогодення, у якому ми живемо.

Болісно бачити, скільки людей щодня помирають через лютий фанатизм. І щодня ми замислюємося над тим, чи має хтось право вбивати людей, які думають інакше або вірять в іншого Бога.

Болісно бачити, яке багатство переходить до рук кількох осіб, і які злидні пригнічують багатьох. До цього додається корупція та експлуатація бідних й обмовляння тих, хто дає пожертви з добрими намірами.

Кожен хоче жити своїм життям, не зважаючи на те, що коїться з іншими...

«Після нас хоч потоп» зараз ця фраза звучить як ніколи актуально.

Як довго ми ще так витримаємо?

Вочевидь, перед нами постали серйозні проблеми різного штибу, що впливають на людство, планету Земля та майбутнє.

Та ми маємо почати якомога раніше, якщо хочемо жити у майбутньому, гідному називатися таким.

Ми маємо почати з самих себе.

Філософія, що втілюється у житті, цінна тим, що повертає нас до власної совісті та закликає до здорового внутрішнього перетворення замість вимагати чогось від інших.

Якщо ми прагнемо бути толерантними, маємо почати з себе і спробувати краще зрозуміти інших. Якщо ми хочемо розв'язати економічні проблеми, маємо навчитися брати на себе відповідальність і управляти власними фінансами, подаючи приклад, що йде згори донизу, а не вимагаючи його від тих, кому вже нічим управляти. Якщо ми не хочемо бути ошуканими, припинімо ошукувати інших чи отримувати зиск із можливостей, що приховують моральні пастки. Якщо ми хочемо жити, не дозволяймо нікому вбивати безкарно.

Легко думати, що багато злочинів можуть залишитися у тіні, ніколи ніким не викриті.

Або ж думати, що достатньо, аби ззовні все виглядало гарно, — й історія від цього зміниться на краще. Але ні, кожен має стати собі суворим суддею, стати хорошим прикладом — великим чи малим — тієї приспаної величі, що живе у кожній людині.

Якби ми згодилися бути добрими і щедрими до будь-кого; якби ми так чинили, навіть якщо інші поводяться інакше; якби нам достатньо було мати спокійну совість; якби ми думали про інших, а не лише про власний комфорт; якби ми були по-справжньому вільні діяти так, тоді світ змінився б на краще.

Нам варто почати. І чому б не одразу? Кожен вчинок несе у собі імпульс ідеї, що надихає його. Працюймо добре і заради добра, і тоді Добро, як казав філософ Платон, знайде своє місце у цьому світі, де всі ми живемо.

Переклав з іспанської В'ячеслав Сахно

Роботи учасників фотоконкурсу «Філософія сходження»

Підкорення
Третьяков Валерій, 1 місце

Мандруючи країною
Білоусова Юлія, 2 місце

Вчетвером
Самаркіна Валерія, 3 місце

В невідоме
Шеремет Дмитро, спеціальна відзнака

Той, хто зранку
Шеремет Дмитро, спеціальна відзнака

Декілька хороших есе, вартих вашої уваги
(есе, які посіли призові місця, читайте на нашому сайті)

СУТЬ РОЗВИТКУ — В САМОМУ РОЗВИТКУ

Юлія Рудь

Напевно, кожен з тих, хто вирішив подати есе на конкурс, думав: «**Хіба можу я писати про перемогу над самим собою?**». Вже уявляю, як хтось рішуче розминав руки перед вордівським документом: «зараз я їм тут понаписую», хтось невпевнено крутив ручкою перед обличчям, втупившись поглядом у порожній білий аркуш: «але ж хіба це для мене?».

Так, очевидно, це перше питання, що виникає. Легко просторікувати на тему: «Досить шукати мотивацію, просто бери й роби. Якщо тобі справді потрібно, то впораєшся, бла-бла-бла». В соцмережах повно записів, що повчають, як почати нове життя, а психологи заробляють шалені гроші, штампуючи книги про саморозвиток. Проте чи однакова для всіх та межа, яку потрібно перетнути, щоб нарешті розпочати боротьбу? Адже щойно даєш маленьку слабину в будь-якій справі — й усе летить шкереберть. Чи чесно філософствувати про процес уявного «сходження», якщо ледь-ледь тримаєшся на плаву?

Я довго розмірковувала, поважно вивчаючи стелю кімнати й намагаючись оцінити свої можливості, і, оскільки ви читаєте ці рядки, вирішила — по-перше, час вже перебілити стелю, по-друге, таки варто написати про свою «філософію сходження». Чому? Бо я ніколи не зможу сказати власному відображенню в дзеркалі: «Досить, ти перемогла». Ніколи не буду до кінця задоволена усіма вчинками, словами, характером, зовнішністю і т.д. Кожен, зізнається він в тому чи ні, прагне до суб'єктивного ідеалу. І це ключ до саморозвитку. Однак в пошуках досконалих знань/краси/почуттів/вражень (потрібне підкреслити), ми інколи забуваємо про те, що вже маємо і ким ми є зараз.

Так, я теж забуваю любити себе «неідеальну» зі своїми помилками, теж часом гублю гарний настрій, втрачаю віру, піддаюсь спокусі (інколи навіть істерю на самоті), але потім згадую про старт, початок досягнень. Якою я робила перший крок і якою є зараз? То ж чи варто зупинятись, якщо стільки шляху за плечима? Так, я не досконала, але прагну ідеалу (найвища планка – найкращий стимул),то ж чи буде правильно, якщо перестану йти? І роблю ще один крок. Пробачаю те, що дозволила собі постояти й понити, бо тепер знаю ціну зупинкам. Розумію, що втратила, перебуваючи бездіяльною. Період «відпочинку» водночас дає можливість роздивитись дороги й, можливо, обрати інший шлях. На мою думку, не обов'язково бачити ціль на горизонті аби мандрувати. Адже часто саме маршрут і той досвід, що отримуєш куди більш вартісний за досягнуту мету.

Люди кажуть «ти не повинен робити для когось, а передусім для себе». Погоджуюсь, і,

будемо відвертими, ми працюємо «для себе» завжди. Бо, навіть, коли чимось жертвуємо чи щось віддаємо, то підсвідомо прагнемо вдячності, допомоги, підтримки абощо. Проте ніхто нікому нічого не зобов'язаний, тож навзаєм й очікувати нічого не варто. Однак ми маємо право підпускати когось ближче, кимось захоплюватись чи когось наслідувати і, знайшовши таким чином стимул, вдосконалюватись, не заради них, а «для себе». Це лише вибір, якого не потрібно соромитись.

І варто згадати про жертви. Де, коли і кого потрібно четвертувати, аби чогось досягти? Чи скільки потрібно перетерпіти страждань? Бо, подивимось правді в сліпі очі, а для того, аби щось отримувати, треба-таки щось віддавати. Простий і старий, як сам світ, закон, який ми забуваємо. Боїмося труднощів, вважаємо, що вони повинні колись закінчитися. А ні. Треба визнати — проблеми будуть завжди. Я намагаюсь змінити до них ставлення. Побачивши комара на тілі, ми поспішаємо його зігнати чи безжально забити, а не сидимо і плачемо, що цей кровопивця знову надокучає!

Усі ми вчимося, набиваємо ґулі й помиляємось. Не думаю, що варто боятися. Нікому не уникнути невдач. Але чи не сам процес «сходження» по задуманій нами ж вертикалі робить нас тими, ким є — людьми? Зрештою, інколи куди важливіше зберегти те, що маєш зараз, те, що кожен має від народження добре серце, людяність, довіру до оточуючих, цікавість до світу, ніж усе життя гнатися за уявними донкіхотськими ідеалами. На мою думку, донкіхотство виправдане лише, коли його носій вміє зберігати баланс, гармонію у житті, коли він не забуває про тих, хто поруч, має якогось «вірного Санчо», що оберігає його від розчарувань. Адже вони, буває, «ламають» нас, те найсокровенніше, до чого кожен прагне.

Звісно, я лише збираюсь «розміняти третій десяток», тобто досвіду у мене, як кіт наплакав. І все ж, мені здається, найгірше, коли ми опускаємо руки не від безсилля, втоми чи непорозумінь з іншими людьми (бо ж всі різні) і навіть не від страху помилок, а в ту мить, коли починаємо сумніватися чи варто було взагалі щось починати. Коли забуваємо, що суть розвитку, у самому розвитку... Хм.. гаразд, можливо, мене починає «заносити». А все-таки, жанр есе це дозволяє, тому нахабно використаю можливість і спробую пояснити свої глибокі й надзвичайно важливі думки.

Сумніви, на мій погляд, з'являються тоді, коли щось «вибиває з колії», не вписується в межі сприйняття світу, або, простіше кажучи, коли щось «йде не так». Злі обставини, що змушують вагатися, зневірюватися, «замикатись» у собі, лягати на диван і вдовольнятися невибагливими потребами. Я не дарма визначаю їх, як злі, адже зло, як колись здогадався Ніцше, неможливо однозначно трактувати. Це може бути й нещаслива доля, непередбачувані трагічні події, після яких не хочеться дихати, не те, що боротись. Або особисті страхи, фобії, що переслідують людину, або пристрасті з якими вона не вміє впоратись, або й хвороби, банальна дурість власна чи оточуючих індивідуумів. Проте, як би легко не було судити «зі сторони» чи робити висновки, не опинившись в певній ситуації, все-таки варто пам'ятати — це саме ті випробування, завдання яких нас зламати. Натомість важливо перемогти себе, а вже потім їх. Від цього віє драматизмом і в теорії набагато простіше, ніж на практиці, але чомусь здається мені вартим уваги. Лише поки ми продовжуємо боротьбу й вперто крокуємо вперед (нехай навіть не завжди чітко усвідомлюючи мету), поки виправляємо помилки і підіймаємось після падінь, доти можемо себе поважати.

РУШНИК

Євгенія Куцій

Софія вишивала рушника. Дарма, що добре вишивати не вміла... Але не в тому справа... Це ж весільний рушник, це ж її доля лежить тут, у неї на колінах. Їхня доля — її та Захарка. Цілі 3 метри!!! Що ж то там вишити?

Звісно, не раз брала спокуса — покинути те невдячне діло, піти та купити готового рушника, як усі роблять. На будь-який смак є — і машинна вишивка, і ручна, і геометрія, і квітки барвисті... але потім зупинялася і думала: "Моя ж доля на рушнику, то я й маю вишити". А те вишивання таке дитяче виходило, що аж сором брав. Та й часу ця праця забирала багато, а його завжди бракувало.

Але Софія любила ті клаптики годин, які вдавалося виділити для вишивання рушника, то був суто її час. Це були миті, коли буденність дрімала, згорнувшись котиком у ногах, а думки, як горобці, раділи котячій дрімоті і зліталися зграйкою до Софійчиної голови.

Кажуть, коли вишиваєш весільного рушника, треба думати хороше, приємне. Та де там! Ви колись намагалися змусити себе думати про хороше? Тоді навпаки до голови лізе всяке бентежне та тривожне. А от скажи думати про сумне — все навпаки буде. Одним словом, думати про хороше було важкувато, але не думати взагалі — ще важче. Багато передумала Софія за тим вишиванням. Сам процес наштовхував на думки.

От, наприклад, коли тільки вперше взяла до рук полотно — міцне, домотканне, трохи грубе, навіть величне у своїй незайманості. Подумала тоді: "Може ну його, те вишивання? Залишу полотно таким же чистим, світлим...Такими приходять на світ діти... я теж по суті дитина, хоч вже й трохи замурзалась у багнюці життя. Хіба людина колись буває кращою, ніж у дитинстві? Хіба вона не народжується на білосніжних вершинах найвищих гір, щоб потім потихеньку сповзати вниз, а то й взагалі котитися стрімголов?". Але вишивати таки почала. Хіба вона розумніша за сотні поколінь українських жінок? Вони, мабуть, знали що робили і для чого.

У вишиванні рушника є своя філософія, своя символіка. Це Софія зрозуміла згодом. Часто життя людини порівнюють із дорогою, рушник же — наче умовна мапа до острову скарбів. Починати варто знизу, із роду. Дбайливо вишиваються похилені квіти — померлі родичі, інші квітчані голівки тягнуться вверх, як і все живе. А з ними тягнешся і ти — вище і вище, до сонця. Людина — сама по собі цінність, але якщо за її плечами стоїть її рід, і вона відчуває у своїх жилах кров, яка нуртувала раніше, тисячі років назад, то вона у рази сильніша і впевненіша. І якщо рід сильний — то він не дасть отому немовляті так необдумано покидати чисту білизну вершин.

Вертиться голка, і разом з ниткою вплітається у візерунок думка. Ось над деревом роду зацвіла квітка, на якій завмерли дві диво-пташки. То вони із Захарком. Вони ще молоді, он які крилаті — летіти і летіти вверх. Чи вийде воно так? Чи не зламають їм крила?

Рушник

«Museum of Folk Architecture and Ethnography in Pyrohiv 2290» участника Uk-Kamelot — собственная работа. Под лицензией CC BY-SA 3.0 с сайта Викисклада — *https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Museum_of_Folk_Architecture_and_Ethnography_in_Pyrohiv_2290.jpg#/media/File:Museum_of_Folk_Architecture_and_Ethnography_in_Pyrohiv_2290.jpg*

Чи може ті крила, такі ж нетривкі як у горемики Ікара? Хто його зна... А поки сидять на рушнику два птахи і горя не знають. Вони ж бо близько до неба, близько до чистоти полотна! Тільки квітка-сонце над ними, зігріває їх, захищає від усього злого. Що то за квітка? Чи то Божа благодать, чи нескінченна мудрість поколінь, чи всеохоплююча любов, а може істина? Софія того не знає. Та й хто знає... Головне — вірити у життєдайне тепло тієї квітки і час від часу поливати її.

Софія відкладає полотно і задумується... Як добре було б, якби й справді проживав життя, як вишиваєш того рушника — впевнено йдеш собі ниткою з голкою догори. Але ж у житті не так. На рушнику — проекція ідеального. Сходження ж у житті більше схоже не на дерево роду, що тягнеться вверх, а на дивака, який на ескалаторі, що їде донизу, вперто намагається дістатися наверх. Тільки той дивак і знає навіщо воно йому, чого він аж пітніє з напруги. Інші ж чи то мовчки чудуються, чи відверто глузують — "Їдь вниз, чоловіче, чого ти?!" А він знай собі, таки пнеться догори, йому треба наверх. Хоча, по суті, нам усім потрібно наверх.

Пройде багато-багато років і Софія, закутана у мереживо зморшок, дістане того рушника і дізнається, чи справді ж вона свою долю вишивала, чи наблизилась хоч трохи до сонця? На рушниках дочок і внучок її квітка переміститься нижче, стане в основі — це вона знає точно, а от душа її, чи полетить вона вище?

Стара Софія дивилася на свого весільного рушника і бачила, як один з птахів здійнявся і полетів далі, на чисті простори полотна...

Філософія падіння, або Чому не варто поспішати СХОДИТИ *(Записки гуманістичного мізантропа)*

Наталія Галань

«Скільки ти коштуєш?» — запитає тебе Ангел або менеджер по персоналу.
«Рівно стільки, скільки пережито» — відповість Просвітлений.

Сходження — обов'язковий must-have усіх духовних, професійних та інших практик. Без сходження, самоудосконалення й інших форм посиленої роботи над собою навіть нема що претендувати на статус «homo doskonalikusa», світлий відфотошоплений образ якого просто заполонив соціальний простір «думаючих» людей. Люди, які самі себе зробили і їхній тотальний, наскрізь фальшивий, але ретельно піарений гуманізм, подається як обов'язковий атрибут кожного свідомого індивіда. Не розвиваєшся, не працюєш над собою? Тоді неминуче опиняєшся за бортом психологічних і моральних трендів і просто приречений на жалюгідне існування духовного лінивця і блохи у черговому нападі достоєвського тремтіння.

Та чи завжди зійти так просто? Чи завжди сходи ведуть угору?

Сходження — це ніщо інше, як зіСходження. Жодні моральні директиви, жодні «так має бути!» і заповіді пророків різних епох, церков та інших установ, наближених до Абсолюту, ніколи не змусять людину стати кращою так, як те, коли Болить. Коли Біда. Коли Горе. Коли твій світ, раніше такий полярно ахроматичний, зітканий, наче старий бабусин коцик, із «хороші люди завжди...» і «гріх так чинити...» не зламається навпіл сухим тріском бутафорних і звичних настільки, що непомітні оку, ляльок-маріонеток, поки ти не ненавидітимеш так щиро, так бажаючи помсти, що судомно зводитиме тренований роками м'яз добра, ти не виростеш. Адже так легко бути Людиною з усталено-великої літери, благопристойним членом суспільства, коли ти на вершині. Або навіть не так: коли ти із задоволеною мармизою кота Мурчика споглядаєш світ зі своєї затишної, філістерсько-ергономічної серединки. Тоді, знаєте, і тренінг «Покращи себе!» можна відвідати, і на йогу по міщансько-вільних неділях походити. І копієчку, важко зароблену, на благодійність перерахувати. Ну і, звісно, поплакати над якоюсь виставою на одну з «актуальних проблем суспільства». Легко крокувати начебто вперед на обмеженому просторі власного благополуччя. А ще добре рости морально і духовно, коли ти вгорі. Буддистський монах, наприклад. Чи Ісус Христос. Але тоді, в принципі, і рости не треба.

Та справді подолати себе, прийнявши Добро, Істину і сакральне письмо до вподоби і майже назавжди можна лишень тоді, коли людина ЗІЙШЛА, чи то пак, радше скотилась, і погрожує збитим кулаком Небу, Богові і всім, на кого надіялась. «От тобі — скажете ви.— Заперечення заперечення і ви, шановна авторко, незмінно впадаєте в той же так нещадно гнаний вами формальний

моралізм!» «Ні! - скажу я, стукаючи клавіатурою і стараючись ЗІЙТИ. — Це такий собі — називайте мене ніцшеанкою, люблю я старого Фрідріха, ніде правди подіти, — закон заперечення ствердження». І це зовсім не юнацьке бунтарство і навіть не жалюгідна спроба епатажу. Недарма ж філософствуємо, коли ситі, чи, принаймні, віримо, що наш голод буде відзначений належно. Сходимо завжди знизу вверх, вивалявшись досхочу і до збайдужіння у власних гордині, гріхах і розчаруваннях. І тільки усвідомивши власний леп, напхавши повний рот помилок, натягнувши на себе досить кривавого ганчір'я втрат, ампутацій і перероджень всіх мастей, ми можемо спробувати Зійти. Потроху, поволі, ледь-ледь ступаючи збитими до м'ясами ступнями по підступах до персональної Гори нашого внутрішнього Сізіфа. Не всім вдається піднятись одразу і часто скотимось ще не раз...

Але, знаєте, я вірю в СХОДЖЕННЯ. Вірю, як тільки можна вірити. Адже Людина завжди перемагала Звіра. Світло — темряву. Добро — зло? Не завжди, але, як мінімум, в своїх ідеалістично-правильних окулярах і формі — відповідно до епохи, звісно, — якогось чергового воїна Світла прагнуло до цього. Тому варто спробувати. Хоча б в ім'я тих, хто не перемогли, тих, хто так і залишився вовком, потішивши локківське ego. Тих, хто потрощеними кістками лежить у підніжжях власних непідкорених чи то пак, неупокорених Гір. Варто спробувати хоча б тому, що дорогу осилить той, хто йде. Йде знизу, але обов'язково вверх...

ЗНАНИЯ, НАСТОЯННЫЕ НА СОВЕСТИ

Интервью с Сергеем Борисовичем Крымским

Сергей Борисович, какие проблемы, на ваш взгляд, встают перед современным воспитанием?

Прежде всего надо отметить, что проблемы, с которыми сталкиваются сейчас воспитание и образование (на всех уровнях, начиная со школьного и заканчивая аспирантурами, докторантурами и так далее), радикально изменились.

Вот простой пример. Для нашего поколения таблица умножения была настоящим уроком мудрости. А сейчас школьники отказываются ее учить, потому что у них есть калькуляторы. Теперь, представьте себе, почти у каждого школьника есть персональный компьютер. Это значит, что он через Интернет подключен ко всем знаниям, накопленным человечеством. И так же как ему не надо учить таблицу умножения, ему не надо учить факты: он любые факты и даже любые знания получает из Интернета, причем довольно быстро. Это радикально меняет систему образования.

Что же делать в такой ситуации педагогам?

Во-первых, научить пользоваться знаниями. Это главная задача. Доступ к знаниям школьник уже получил, а как ими пользоваться, не знает.

Во-вторых, обучать не фактам, а эвристике, творчеству. Сейчас на первый план вышла эвристическая задача.

Больше того, современный учитель — это не тот, кто сообщает знания (Интернет знает больше него), учитель — это эксперт. Мы еще не достигли этой цели, но идем к ней.

Человек имеет базис несомненности, то есть некоторое базисное знание, куда входят различные аксиомы, базисные факты и так далее, которые, конечно же, надо освоить. Но объем базиса несомненности небольшой. Из него можно получить другие знания, он должен еще служить основанием вывода. Есть закон, который проходит через всю историю человечества, через всю историю формирования знаний, — закон уплотнения и сокращения знаний. Современные знания удваиваются каждые пять лет. Так как же от азов дойти до современного передового уровня? Двух или трех жизней не хватит. Поэтому есть способы — они не новы, их уже применяли в прошлые века — уплотнения знаний.

Поясните, пожалуйста, это на примере.

Вы учите не всю таблицу знаний, не весь объем текста, а исходные положения, из которых логически можно вывести другие. В алфавите конечное число букв,

в языке число слов конечно, а число предложений бесконечно. Просто мы из всего множества высказываний берем исходные, из которых потом уже логическим путем получаем то, что нам нужно. Так же и в геометрии: если вы знаете несколько основных аксиом, то сумеете получить остальные знания.

Если есть решение проблемы, то почему она до сих пор не решена?

Потому что наша педагогика находится на самом примитивном уровне, какой только может быть. Она до сих пор пользуется принципом наглядности. Демокрит выколол себе глаза, потому что они мешали ему абстрактно мыслить. Это легенда, но она отражает ситуацию. Принцип наглядности сыграл важную роль в борьбе со схоластикой — в XVI веке схоласты действительно зачастую уходили в спекуляции. Но наглядность перестала работать еще в научной картине мира Ньютона, построенной на математике, логике, на очень высоких уровнях систематизации знания. Наглядность не работает даже на уровне дифференциальной и интегральной систем. Что такое дифференциал, что такое интеграл? Определения вам даже крупный математик не даст. Это не наглядно. А мы можем представить только то, что наглядно. Значит, тут нужны совсем другие методы.

Какие же?

Более ста лет назад Фридрих Шлейермахер создал науку понимания — герменевтику. Казалось бы, основа педагогики... Она существует уже целый век, но ни один педагог ее не использует! Многие педагоги даже термина такого не знают...

А какие методы герменевтики стоит использовать?

В 1911 году был открыт эффект сверхпроводимости: когда проводник помещается в жидкие гели и охлаждается до –270°С, ток проходит без сопротивления. Объяснение этому эффекту нашли только в семидесятые годы одновременно в Соединенных Штатах Америки и в Советском Союзе. Выяснили, что при таких условиях электроны соединяются парой, и потому исчезает сопротивление. Но как объяснить это с точки зрения здравого смысла? Физик-теоретик Николай Николаевич Боголюбов объяснил герменевтическим способом, через действие: представьте, что вам нужно пересечь зал, где танцуют люди (а электроны в обычном состоянии действительно напоминают танцующих людей). Как вам пройти? Если вы будете идти в одиночку, то будете постоянно натыкаться на танцующих. Но с партнершей вы, вальсируя, без труда обойдете весь зал. Это пример того, как объясняются самые сложные процессы теоретической физики.

Очень понятно!

Или как объяснить, что такое весна? Можно сказать, что весна — это когда распускаются листья, цветут деревья, то есть опять-таки через действие. Вы ни в одной педагогической программе не найдете герменевтики. Термин еще, может быть, и употребляется, но большего не найдете.

Учить пользоваться знаниями, ставить на первое место не факты, а умение решать творческие задачи, использовать герменевтику… А что еще сейчас нужно?

Нужен юмор: он очень стимулирует мысль, интерес. Многие крупные ученые не создали своей школы, это очень плохо. У Резерфорда нет учеников, у Гейзенберга нет, у Эйнштейна нет, а у Нильса Бора есть целая школа. И когда он приехал в Москву, в Институте физических проблем ему одним из первых вопросов задали такой: «Как вам удалось создать школу?» Он ответил: «А очень просто: мы принимали на работу только людей с чувством юмора». Юмор объединяет и академика и студента. Юмор — это способ работы. В школе он тоже действует: дайте детям юмористическую задачу, они рассмеются и с удовольствием начнут ее решать. Можно даже научные анекдоты рассказывать...

А вам в вашей преподавательской практике юмор помогает, вы его используете?

Когда я читаю тему «Сознание» — а это очень сложная тема: познание еще можно понять, мышление можно понять, но сознание... Так вот, я, если чего-то не знаю, просто описываю свойства сознания. Одно из свойств сознания — это рефлексия. Мы можем думать о мысли, строить новую мысль, это рефлексия. И я рассказываю один классический анекдот XIX века. В купе поезда едут два коммивояжера. Один спрашивает другого: «Арон! Куда ты едешь?» Арон думает: «Если я ему скажу, что еду в Одессу, он тут же догадается, что я еду в Житомир. Если я ему скажу, что еду в Житомир, куда на самом деле еду, тогда он подумает, что я еду в Одессу». И говорит: «Я еду в Житомир». Второй говорит: «Я знаю, что ты едешь в Житомир, но зачем ты меня обманываешь?» И студентам уже совершенно ясно, что такое рефлексия! Казалось бы, юмор — это ерунда, но на самом деле это очень стимулирующий фактор.

До сих пор мы говорили о фактическом образовании, но помимо него есть этика. Где и в каком возрасте человек должен столкнуться с тем, что есть правила, нормы? Возможно ли воспитание взрослого человека, например? Что на него может повлиять, кроме каких-то жизненных событий?

Начнем с совершенно очевидного факта. Образование — это процесс перманентный. Он начинается, но не оканчивается — никогда и ни на каком уровне. И я всегда говорю: как только наш сотрудник успокаивается и считает, что он уже Бога за бороду держит, — все, для науки он потерян.

Теперь об этической основе. Из чего вырастает проблема духовности? Из создания образа самого себя. Каждый человек проходит самый длинный путь в жизни — путь к самому себе — и в конечном счете должен прийти к пониманию того, кто он такой. И оказывается, что это понимание может быть только на этической основе.

Самое сложное в этике и ее преподавании не впасть в морализацию. Я, кстати, очень

отрицательно отношусь к тому, что в школах ввели христианскую этику. Не потому, что плохо к ней отношусь — я ее считаю фундаментальной этикой. Но кто ее будет преподавать? Это настолько сложная вещь! А они такую чушь будут городить, что было бы лучше, чтобы этого не было.

А что для вас означает «не впасть в морализацию»?

Не говорить: «Это хорошо, а это плохо». Здесь ведь совершенно другие задачи решаются. Толстому с большим трудом далась «Анна Каренина». Он три раза ее от руки переписывал — не знал, как ему поступить с Анной. А проблема была в том, что в его время суды присяжных по всей Европе оправдывали мужчину за убийство неверной жены, это считалось нормальным. Он все время шел по линии «Крейцеровой сонаты»: герой прощает ей все, готов на все, любит ее, но она издевается над ним, и он не выдерживает и убивает ее. Однако, сидя в тюрьме, понимает, что ничего не решил, поскольку все равно продолжает ее любить... Толстой вначале был на этом пути, но как художник понимал, что это не решение. Он бродил по своему яснополянскому дому и на одном из подоконников нашел томик с неоконченными сочинениями Пушкина — Софья Андреевна детям читала. Начал листать этот том и наткнулся на неоконченный рассказ «Гости съезжались на дачу...». Среди этих гостей есть женщина в таком же положении, как Анна Каренина. И дальше Пушкин (а он был дьявольски умным человеком) подсказывает Толстому мысль: не наше дело осуждать или одобрять женщину. У каждой женщины своя судьба, которая является или ее наказанием, или ее наградой. Покажите женщине ее судьбу, безо всякого морализаторства. Не нужно ей говорить: «Не делай этого». Она все равно сделает так, как хочет. Ей надо сказать так: «Делай, делай! Но если сделаешь так, получишь такие-то результаты».

Вот как преподается этика — методом следствий. В Одессе до войны в трамваях перед окном была надпись: «Высунься из окна. Ты будешь иметь вот такой вид». А в Киеве: «Не высовывайся из окна»... Не говорите человеку «Не делай!», лучше скажите, к чему приведет его действие.

Так было у Толстого и в довоенной Одессе, а сейчас?

В современном обществе этика приобретает первостепенное значение, потому что, кроме всего прочего, мы идем к информационному обществу, а оно не терпит лжи. Ложь забивает каналы информации. Покажите этическую опасность лжи, приведите примеры из литературы или из жизни великих людей.

Есть опасные или даже злые для нас истины. Например, крайний случай: смертельно больной человек не хочет думать, что умирает, он охотно предается иллюзии. Влюбленный человек в критической ситуации тоже охотно предается иллюзиям. В жизни есть опасная истина, а есть спасительная ложь, и каждый человек по-своему за нее хватается. Как Пушкин говорил: «Ах, обмануть меня нетрудно, Я сам обманываться рад». А Гёте говорил: «Я предпочитаю опасную истину спасительной лжи». Почему? Потому что истина сама исправит вред за себя, а ложь — никогда. Гёте вообще выдвинул правильный педагогический этический принцип: если видеть человека таким, какой он есть, и соответственно к нему относиться, — он станет

хуже, чем он есть; если же видеть его таким, каким он должен быть, и соответственно к нему относиться, — он станет таким, каким может быть. Человека нужно соблазнить шансом хорошего человека.

А кто и как может учить этике?

Этика преподается только на примерах. Не на абстрактных примерах, а на доверии к личности. Сразу после войны я оказался во Львове, где еще работали костелы, и зашел послушать одного ксендза. Он читал проповедь так, что я понял: в Польше никакого атеизма никогда не будет. Он говорил очень просто, вообще самое главное — это простота. «Я был здесь в период оккупации, — говорил ксендз старушкам, — и видел, как немцы вели людей на смерть. Люди шли, как стадо баранов, — тут он возвысил голос, — но Бог не создал человека таким. Человек должен принять решение». Какое решение, он не говорил, но это и так было ясно: или ты сам принимаешь решение умереть, а тогда борешься и бросаешься на автоматы, или тебя на смерть поведут... Но в любом случае надо принимать решение. Свое решение.

То есть готовых рецептов в этических вопросах не существует?

Нельзя быть в морали догматиком или абсолютистом. Есть такие люди — правдолюбцы, они все время борются за правду. Но жизнь сложнее. Русский символист Андрей Белый говорил: «Какое счастье быть солдатом! Вот здесь свои, а там — чужие. Какая простота! Какая ясность!» А определите в жизни, где враг, где друг. Это очень сложная задача. У каждого человека есть и положительные, и отрицательные черты. Но, как это ни странно, человек всегда инстинктивно ощущает, где добро, а где зло. Праведные пути надо искать или инстинктом, или здоровым опытом. Но иногда человек слаб и совершает проступки, и где-то надо уметь прощать, где-то находить консенсус, но надо не терять, конечно, путеводные ценности.

А к каким ценностям в воспитании и образовании стремится современное общество?

Это очень серьезный вопрос. Тут надо учесть одно обстоятельство: общество, к которому мы движемся, правильно называют обществом знания. И сейчас обеспеченность дают не деньги, а высокие стандарты образования.

И возникают школы наподобие парижской «Эколь Нормаль», где студентов учат решать эвристические задачи, и поэтому их берут на работу, пока они еще учатся, дают им стипендию, квартиру, все что угодно... Мой приятель был в «Эколь Нормаль» на экзамене по истории. Никаких дат, никаких фактов там не спрашивали (факты, даты можно зазубрить), а дали только одно задание: «Известно, что Наполеон написал одиннадцать писем английскому министру Питу. До нас дошло 10 писем. Напишите одиннадцатое письмо. В нем может быть одна фраза, но вы должны знать, о чем он мог написать, а главное — стиль, чувство эпохи». Вот экзамен! И такие люди обеспечены.

Но дает ли само по себе образование, пускай и самое лучшее, осмысленность, наполненность жизни?

Конечно, надо еще и любить работу, овладеть знаниями, настоянными на совести. Это такие знания, которые вписываются в судьбы. Это гуманизация, или этизация,

знания. И надо — хоть это звучит высокопарно, но на самом деле реально и достижимо — превозмочь самого себя. В обыденном смысле это то, чему еще Платон учил: «Каждый день в конце дня давай себе отчет, в чем ты преодолел самого себя». И если будешь это делать постоянно, тогда научишься преодолевать себя, потому что во всяком творчестве человек преодолевает самого себя, становится выше самого себя, совершая какие-то открытия, и так далее. Это очень важное качество.

Беседовала Ирина Каменщикова

***

Сергей Борисович Крымский

Сергей Борисович Крымский (1930-2010) — доктор философских наук, профессор, Заслуженный деятель науки и техники Украины, лауреат национальной премии имени Т.Шевченко, член Нью-Йоркской академии наук (1995). Автор более 200 научных работ, в том числе — 9 индивидуальных и 20 коллективных монографий, посвященных проблемам логики и методологии науки, культурологии, философской антропологии. Среди широко известных работ Сергея Борисовича: «Під сигнатурою Софії», «Запити філософських смислів», «Ранкові роздуми», «Про софійність, правду, смисли людського буття» и другие.

Все, кто знал его, удивлялись широте его не только гуманитарных, в частности, философских знаний, но и поражающей эрудиции во всех научных отраслях. Высокая культура, человечность, личная ответственность за все, что происходит в мире, стране, Институте, личной судьбе, неподдельное внимание к каждому человеку, желание помочь, стимулировать к саморазвитию, поддержать в трудных ситуациях создали тот авторитет, который действительно имел Сергей Борисович. Он воспитал несколько поколений философов, оставаясь для всех немеркнущим светилом-поводырем в поисках истины.

ЛЮБОВ ДО ПРИРОДИ

■ Делія Стейнберг Гусман

Розуміти Природу

Наш намір — збудити повагу до Природи як такої за її життєдайність та на знак вдячності їй за все: від нашого фізичного існування до надзвичайних послань мудрості, що їх вона звідомляє нам щомиті.

Природа — це не тільки якесь «середовище», декорація, звідки ми беремо найнеобхідніші елементи для існування. Це жива велика істота, яку важко пізнати в її величі та розмаїтості і яка, своєю чергою, містить в собі незліченні форми існування, серед котрих і ми, люди. Неможливо шанувати Природу, маючи себе та деяких інших живих істот за щось окремішнє; мовляв, Природа — це одне, а ми — дещо іншого. Чи належать до неї камені, рослини і тварини, а також незчисленні небесні світи?

Де ж бо тепер наша здатність вчитися у живої Природи? А втім, як у неї вчитися, якщо ми не визнаємо своєї належності до неї? Як нам поєднатися з чимось, що для нас чуже? Як зрозуміти її научання, якщо ми від початку ставимо себе поза цією єдністю? Так, Природа сповнена неоціненних зразків, але треба поринути в неї і вчитуватися, попри всі наявні книжки, в те, що являє нам саме вона. Часто-густо душі бракує цієї іншої лектури — мовчазної, простої, де слова зайві, бо тут являють себе ідеї. Коли ми заходимо в контакт з Природою, стається це диво: за відсутності слів з'являються ідеї, давніші й нові, які дедалі глибше укорінюються в серці того, хто відчуває, що, попри всі зміни, що сталися у світі, на Землі, яка дає нам прихисток, Природа завжди була і завжди буде.

Гора і скеля промовляють

Годі описати всю велич гір, суворих і безплідних, що приголомшують своєю вишиною і тішать око зеленню дерев... Вони промовляють мовою сталості, постійності, одвічного знання.

Водночас наші очі вабить і райдужний, вогкий камінець на березі моря на осонні. Ми підіймаємо цей барвистий, сяйливий скарб, але увечері, намацавши його, забутого, в кишені, бачимо нараз лише тьмяний камінчик, що не вирізняється якоюсь вишуканістю. Не викидай його, бо в ньому наука! Візьми його знову до моря, поклади на осонні, і знову перед тобою постане диво його краси. А хіба ми не могли б вчинити так само, як цей камінчик? Хіба ми не могли б поновити свою красу, свою етику і свою естетику, увійшовши в контакт з тим, що випромінює наше світло, а не марніти й далі в тіні невідання?

Дерево і фіалка промовляють

Кожна рослина щось нам оповідає про себе, про свій спосіб життя — від маленької і непоказної, що ховається між каміння чи зачаїлася в якійсь печері, до кристалатого дерева з густою кроною і рясними плодами. З ними треба вміти розмовляти: дерево розповість нам про своє призначення і про свою втіху від пристосування до пір року, засвідчивши тим, що життя триває попри всі зміни; рослина навчить нас постійності, аби ми виконували своє призначення на своєму місці. І дерево, і кущик чіпляються за землю і тягнуться до неба.

Море і вітер промовляють

Що сказати про море? Воно неозоре й могутнє, ласкаве та люте, але кориться вітрові і дослухається до голосу, який змушує його клекотіти або завмерти у штилі.

Це не його примхи; це незнаний нам закон. Чи дослухаємося ми до голосу вітру, аби чинити його волю, чи просто віддаємося на волю хаотичних порухів наших емоційних вітрів, для яких не існує вищого правила, ніж егоїстична втіха? Яка різниця між цими вітрами? Різниця та, що вітри Природи, буревійні чи легкокрилі, завжди додержують певного ритму. Придивімось до ритмічності хвиль, хай які вони великі; розбурхані, вони накочуються на берег, де знову коряться землі чи скелі, розбризкуючись піною; але набігають вони ритмічно, послідовно, співаючи своїх пісень.

Тварини промовляють

Про тварин та про те, чого вони можуть нас навчити, можна писати й писати. Деяких тварин ми просто не годні зрозуміти або ж вони видаються нам доволі дикими, аби наважитися наблизитись до них; з іншими ми заприязнилися, і вони навчилися жити нашим життям, намагаючись вгадувати наші почування і привертати до себе нашу увагу. Чи здатні ми великодушно й безкорисливо повертати те, що ці одомашнені істоти дають нам? Чи тішимося почуттям своєї «вищості»? Деякі тварини визнали нас за своїх володарів, за своїх богів, а відтак обожнюють нас; часом вони бувають примхливі, але зрадливі — майже ніколи.

Сьогодні я бачила чорного кота з жовтими очима, що дрімав вигріваючись на камені. Я проминула його, нявкнувши, щоб передратувати; він підняв на мене очі і відразу відповів. Та не так повелося мені з продавчинею у крамничці, куди я зайшла купити продуктів...

Небо і зорі промовляють

Є небо, яке щоранку прояснюється, являючи нам диво дивне на сході Сонця. І є небо, що міниться фіалковими барвами навзаході Сонця. А ще нічне небо — місячне чи безмісячне, захмарене чи ясне, — всіяне стало розташованими зорями, що водять світовий танок, якого ми не розуміємо, але інтуїтивно відчуваємо.

Наше внутрішнє життя можна уподібнити до нічного неба; саме через відсутність Сонця ми вимушені шукати інше сяєво, інші світила на дні душі, віднаходити свої зорі, адже Сонце для нас є енергією, що уможливлює життя.

Зорі дають нам знати, які ми є: і не великі, і не малі. Ми, як вони; все залежить від того, хто на нас дивиться, а відтак визначає нас так чи так.

Власне, зорі промовляють про неозорість і звіряються перед нами, розширюючи наші можливості... І я питаюся, чи й на інших зорях теж існують істоти, що живуть, як ми, у сподіванні осягти своє призначення.

Отож, читати в Природі нескладно, коли сам належиш до цієї книги і коли зчаста власним життям пишеш рядок за рядком або лишаєш цятку світла в небі.

Природні катаклізми

Останні роки, на лихо людству, позначені всілякими катаклізмами: торнадо, урагани, циклони, великі зливи, повені, виверження вулканів, буревії...

Тож постає запитання: чому? Чому відбуваються ці явища, та ще й там, де вони завдають найбільшої шкоди?

Не слід вважати, що ці феномени є витвором винятково нашої доби. Їх ніколи не бракувало, просто вони пішли в непам'ять; ті далекі в часі стихійні лиха сьогодні помилково вважають міфами. Власне, хіба не кривавими були ті катаклізми, які позначали перехід від одного періоду до іншого в довгій історії планети? Маємо лиш фрагменти оповідей про давні континенти — Лемурію і Атлантиду, які поглинули вогонь та вода. Як пояснити те раптове обледеніння, що, певне, зненацька заскочило людей і тварин, а декотрі з них взялися кригою, перетравлюючи допіру пережовану траву? Де поділися численні види рослин і тварин? Що сталося з містами, від яких лишилися самі руїни, а іноді і знаку не стало? Маємо тільки перекази про ті часи. Через свій егоцентризм людина вважає сьогочасну проблему унікальною і безпрецедентною, але це не так.

Переклав з іспанської В'ячеслав Сахно

ПИСЬМА ДЕТЕЙ ВСЕВЫШНЕМУ

Рижский писатель и кинодраматург Михаил Дымов предложил учащимся русскоязычных рижских школ в возрасте от 6 до 10 лет написать Всевышнему, задать ему самые насущные вопросы, попросить о самом главном:

Может ли хватить детства на всю жизнь?

Марк, 1 кл.

Люди так страдают на земле, неужели в твоем аду еще хуже?

Радик, 4 кл.

Может, я могу тебе чем-то помочь?

Света, 2 кл.

Цветы у тебя получились лучше, чем человек.

Галя, 4 кл.

Зачем ты создал этот мир, ты что, не понял, что будет такая заморочка?

Марина, 4 кл.

Как мне жить, чтоб все на свете были счастливы?

Лиза, 2 кл.

Почему нищие просят милостыню около церкви — чтоб ты отмечал, кто дает?

Ира, 2 кл.

На земле столько бед и страданий, чтоб людям не жалко было умирать?

Игорь, 4 кл.

А что если люди тебя не любят, а боятся?

Руслан, 2 кл.

Ладно, Христос страдал ради людей, а ради чего страдают люди?

Гриша, 4 кл.

Я с ней два года ходил в садик, целых полгода учился в первом классе, и вот однажды она мне заявила: «Мы с тобой разные человеки». Ты представляешь, я хуже, чем умер.

Аркадий, 2 кл.

Почему весной, когда вечером Ты включаешь на небе звезды и дуешь на Землю теплый ветер и вокруг тихо-тихо, мне иногда хочется плакать?

Наташа, 2 кл.

Почему мир без нежности?

Лена, 1 кл.

Боженька, а душу Ты мне вложил мою или чью-то?

Стасик, 2 кл.

Как умирает день? По старости?

Лева 3 кл.

А я есть на самом деле?

Люба, 3 кл.

Зачем ты сделал человека главным на земле?

Олег, 4 кл.

Когда началась на Земле любовь?

Катя, 4 кл.

Для чего нужна жизнь, а если она нужна, зачем люди умирают?

Костя, 2 кл.

Это Ты послал дождь, чтоб он напоил жару?

Рая, 4 кл.

Почему звери раньше говорили, а сейчас не умеют? Ну, вспомни, даже Змей беседовал с Евой.

Ева, 3 кл.

Почему многие люди такие несолнечные?

Арина, 3 кл.

А нельзя не рождаться?

Света, 2 кл.

Почему, когда любишь, всё нравится, даже яичница?

Степа, 2 кл.

Почему Ты сотворил мир таким, что когда мама порвет колготки, она плачет?

Вита, 2 кл.

Когда меня не будет, я себя буду видеть?

Толик, 2 кл.

Как стать воспоминанием?

Миша, 4 кл.

Я бы попросил у Тебя ласки.

Нормунд, 2 кл.

Дорогой Бог, прошу Тебя, сделай так, чтоб, начиная от бабушки и кончая слонами, все были счастливы, сыты и обуты.

Тоня, 2 кл.

Хочу, чтоб в молодости я жила хорошо и счастливо, а в старости можно только счастливо.

Вера, 3 кл.

Чтобы я хотел попросить у Тебя? Да Ты сам все знаешь.

Алик, 4 кл.

Изуми меня, Господи.

Артур, 3 кл.

Говорят, что человек возвращается на землю в виде кого-то. Сделай, пожалуйста, так, чтоб я вернулся на землю в виде моей собаки, а она в виде меня, и мы опять будем вместе.

Алеша, 4 кл.

Верни моих родителей в детство, я бы с мамой дружил.

Гоша, 4 кл.

Пусть все, на кого я посмотрю, улыбаются.

Тима, 2 кл.

Я очень хочу, чтобы дети из приютов нашли себе новых, уютных родителей.

Даша, 4 кл.

Открой нам нас.

Вова, 4 кл.

Раздай всем людям доброту.

Катя, 2 кл.

Подари мне жизнь.

Стасик, 1 кл.

Пусть все люди будут счастливы, тогда они не злые.

Вася, 4 кл.

Давай договоримся, Господи, я верю в Тебя, Ты — в меня.

Ляля, 2 кл.

Если Ты найдешь мою варежку, прошу вернуть. Только честно.

Аня, 3 кл.

Мой папа работает моряком, пусть волны будут добрыми к нему.

Катя, 3 кл.

Я бы хотела, чтоб у всех живых существ, у природы и даже у меня был хороший характер.

Аня, 1 кл.

Научи моих врагов прощать своих врагов.

Гера, 4 кл.

Спасай людей не от грехов, а от одиночества.

Сергей, 3 кл.

Я написал стихи. Они стыдные. Я их никому не показывал, но Тебе, Боженька, я покажу. Вот они.
Взрослые плачут слезами.
Взрослые плачут глазами.
Маленькие плачут сердцем,
Маленькие плачут жизнью.
Но если взрослый плачет, как маленький,
Значит, он и правда плачет.

Марик, 4 кл.

На родительском собрании учительница говорила про меня так много хорошего, будто я умер.

Олаф, 3 кл.

Вчера в школе объявили, что Ты есть. Здравствуй.

Леня, 3 кл.

Знаешь, хоть мне кажется, что души у меня нет, но иногда она все-таки побаливает.

Роман, 2 кл.

Самая тяжёлая болезнь на Земле, Господи, любовь. Но все человеки почему-то хотят заразиться этой болезнью.

Люба, 2 кл.

А я ведь каждую секундочку умираю.

Паша, 1 кл.

Не бойся, Господи, я с Тобой!

Андрей, 1 кл..

Знаешь, а у некоторых людей на сердце ставни.

Ольга, 3 кл.

У детей должен быть свой Бог. Славный, добрый Богинёнок.

Саша, 3 кл.

Самое большое чудо, которое Ты творишь для людей, это то, что Ты ничего не делаешь для них.

Сема, 4 кл.

Какие бы Ты поставил мне оценки за жизнь?

Аркадий, 2 кл.

Старики — это усталые дети.

Андрон, 4 кл.

Я горжусь, что у меня есть Ты.

Катя, 2 кл.

Мы Тебя понимаем светлее, чем взрослые.

Гарик, 2 кл.

Я еще маленькая, учусь в третьем классе, грехов пока нет, но собираются.

Ева, 3 кл.

А не было с Тобой так: кто-то Тебе симпатичен, но он не смотрит в Твою сторону?

Оля, 3 кл.

Сколько раз я буду ошибаться в любви? Три раза уже есть.

Юра, 2 кл.

Мама сказала, что я во сне плакал. Ты не помнишь, о чем мы с Тобой говорили?

Игорь, 3 кл.

Если бы Ты первым сделал женщину, Тебе бы не пришлось возиться с ребрами.

Вова, 4 кл.

Я сильно позорю Тебя?

Вова, 4 кл.

Можно, я буду Тебе иногда сниться?

Валера, 3 кл.

Если у меня что-то болит, это значит, Ты на меня сердишься?

Гога, 4 кл.

Я бы попросила ума моим родителям, а то они меня совсем не понимают.

Надя, 3 кл.

В разных книгах Тебя описывают по-разному. Где бы достать Твою фотокарточку. Хоть допотопную?

Рая, 3 кл.

А если все люди попадут в рай, места там всем хватит?

Андрей, 3 кл.

На каком языке говорят души?

Рая, 4 кл.

Зачем мы приходим в эту жизнь из другой жизни?

Руслан, 2 кл.

На прошлой неделе к нам в класс пришел новенький. Он такой... такой... Так что до прошлой недели все мои дни жизни не засчитывай.

Оксана, 3 кл.

Мне очень нравится, когда небо все больше и больше облокачивается.

Рива, 3 кл.

С Тобой я бы пошел в разведку.

Гарик, 1 кл.

Я родился, глянул, а мир уже такой злой, жестокий.

Андрей, 4 кл.

А когда на Земле стреляют, Ты что, не слышишь, Господи?

Валера, 2 кл.

Хотелось бы знать заранее, что у Тебя намечено: еще одно наводнение или Земля сгорит огненным пламенем?

Кирилл, 4 кл.

А я ведь Тебе тоже многое прощаю.

Натан, 4 кл.

Я Тебя уважаю за веру в человека.

Игорь, 3 кл.

Ты создал человека, Господи, а он создал Тебя. И еще неизвестно, у кого это получилось лучше.

Борис, 4 кл.

Пишу Тебе из интерната. Интернат — это место, куда ссылают детей за плохое поведение родителей.

Ария, 4 кл.

Завтра пойду в церковь и расскажу Тебе классный анекдот про атеистов. Обхохочешься!

Степа, 3 кл.

А Ты хитрый, вначале позволяешь человеку согрешить, затем он покается, и Ты его прощаешь. Получается, Ты всегда добрый. Ловко.

Толик, 4 кл.

Ну, объясни, что тут смешного: я ей сказал, ты моя морщинка.

Коля, 3 кл.

Получается, Господи, если бы Тебя не было, так и ничего бы не было?!

Сергей, 2 кл.

Некоторые люди, знаешь, живут на Земле и солнце топчут...

Аня, 2 кл.

Когда я умру, не хочу ни в рай, ни в ад. Хочу к Тебе.

Вера, 3 кл.

Не хмурьтесь на людей.

Юра, 3 кл.

Отпусти, пожалуйста, на Новый год ко мне бабушку.

Рая, 2 кл.

Когда моя собака уйдет с Земли, возьми ее себе. Ты будешь иметь настоящего друга. Писать и какать выводи ее в семь часов, ест она все, не кричи на нее, она может цапнуть.

Жора, 2 кл.

Я очень хочу, чтоб к нам папа вернулся. И чтобы он не кричал и не ругался. А если будет кричать, то онеми его. С немым даже еще лучше.

Рустам, 4 кл.

Не засчитывай в жизнь время, потраченное на молитвы. Надо же соображать.

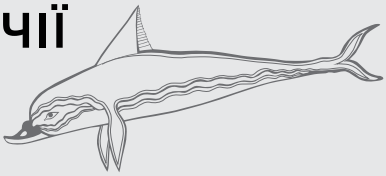
Янис, 3 кл.

Видавництво «Нового Акрополя»

IDEA List

ПЛИСТИ ПРОТИ ТЕЧІЇ

Хорхе А. Ліврага Ріцці

Переклали з іспанської
В'ячеслав Сахно, Антон Мусулін

Збірка філософських есеїв, статей та лекцій Хорхе Анхеля Лівраги, засновника та першого керівника Міжнародної культурної організації «Новий Акрополь» дає змогу замислитися про сенс життя, мудрість, моральні чесноти, походження людини, Всесвіт і його закони, культуру, історію. Невелика частина творчого доробку видатного філософа, митця та дослідника XX століття вперше публікується українською мовою. Видання адресується широкому колу читачів.

ФІЛОСОФІЯ ДЛЯ ЖИТТЯ
Делія Стейнберг

Переклав з іспанської
В'ячеслав Сахно

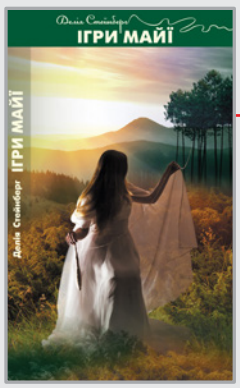
ЩО ТАКЕ АНТИЧНА ФІЛОСОФІЯ?
П'єр Адо

Переклав з французької
Сергій Йосипенко

АЛХІМІК
Хорхе А. Ліврага Ріцці

Переклав з іспанської
В'ячеслав Сахно

ІГРИ МАЙЇ
Делія Стейнберг

Переклав з іспанської
В'ячеслав Сахно

Книги видавництва можна придбати у будь-якому відділенні «Нового Акрополя» або замовити доставку:

- **Івано-Франківськ**
  (068) 128-56-71, (095) 46-45-436
- **Дніпропетровськ**
  (056) 785-07-94, (050) 170-68-41
- **Запоріжжя**
  (093) 361 81 86, (050) 451 50 77
- **Київ**
  (067) 656-33-62
- **Львів**
  (067) 585-18-57, (099) 174-07-20, (093) 713-23-00,
- **Миколаїв**
  (0512) 47-42-72, (066) 685 39 22
- **Одеса**
  (048) 726-52-28, (067) 348-51-30
- **Полтава**
  (095) 127-33-14, (067) 504-00-16, (093) 905-05-27
- **Харків**
  (099) 235-55-60; (093) 808-00-55

НОВИЙ АКРОПОЛЬ
КУЛЬТУРНА АСОЦІАЦІЯ

КУРС ЛЕКЦІЙ
та практичних занять

ФІЛОСОФІЯ ДЛЯ ЖИТТЯ

- ІНДІЯ
- БУДДИЗМ
- ТИБЕТ
- КОНФУЦІЙ
- ЄГИПЕТ
- СОКРАТ
- ПЛАТОН
- АРИСТОТЕЛЬ
- СТОЇКИ
- ПІФАГОР
- ЛЮДИНА ТА ЦИКЛИ ІСТОРІЇ

ФІЛОСОФІЯ ДЛЯ ЖИТТЯ – курс лекцій та практичних занять, які проводить філософська школа «Новий Акрополь» у 60 країнах світу.

Ідея курсу: справжня філософія є інструментом, навчившись застосовувати який, ми можемо власноруч формувати себе, своє життя та змінювати світ на краще.

NewAcropolis.org.ua